

Yu Hua În viață

Traducere din chineză și note de
MUGUR ZLOTEA

HUMANITAS
fiction

În urmă cu zece ani, am obținut o slujbă care nu-mi dădea nici o bătaie de cap: trebuia să mă duc prin sate și să adun cântece populare. În anul acela am fost toată vara ca o vrabie care zboară zănatică și am bătut drumurile printre casele satelor și câmpurile pline de cicade și de soare. Îmi plăcea să beau ceaiul amăruș pe care-l făceau sătenii care își puneau ulcelele cu ceai la capul ogoarelor, sub un copac, iar eu scoteam fără rușine câte un polonic de ceai și-mi umpleam bolul deja plin de urme. Ba îmi mai turnam și-n ploscă, și după ce pălăvrăgeam puțin cu bărbații de pe câmp, plecam țanțoș, însoțit de chicotelile înăbușite ale fetelor. Odată am stat o după-amiază întreagă de povești cu un bătrân care păzea un câmp de pepeni și-am mâncat atâția pepeni cum n-am mai mâncat în viața mea, încât, atunci când m-am ridicat să-mi iau rămas-bun, mi-am dat seama că mergeam la fel de greu ca o gravidă. Apoi m-am așezat pe un prag, lângă o femeie care era deja bunică și care, în timp ce împletea papuci de paie, mi-a cântat Grea în luna a zecea. Când se lăsa seara, cel mai mult îmi plăcea să stau în fața caselor și să mă uit cum oamenii stropeau pe

jos cu apă scoasă din fântână, ca să se așeze praful, și cum răzbeau ultimele raze de soare printre vârfulurile copacilor. Luam unul dintre evantaiile pe care mi le întindeau, gustam din murăturile sărate ocnă, mă uitam după fete și povesteam cu bărbații.

Pe cap purtam o pălărie de paie cu boruri largi și în picioare papuci, iar un prosop care îmi atârna la spate, agățat de curea, mă plesnea peste fund ca o coadă. Când era ziu-lica de lungă nu făceam altceva decât să mă plimb agale pe cărăriunile dintre câmpuri, căscând de-mi trosneau fălcile și târșându-mi picioarele de ridicam tot praful de pe jos, încât s-ar fi zis că trecuse o căruță.

Hălăduiam peste tot, de nu mai țineam minte prin care sate fusesem deja și prin care nu. Uneori, când mă apropiam de vreun sat, auzeam copiii strigând:

— Iar a venit ăla care cască tot timpul!

Și uite-așa aflau toți sătenii că se întorsese cel care știa să dea glas poveștilor deochiate și cântecelor de dragoste. De fapt, toate poveștile deochiate și cântecele de dragoste de la ei le învățasem. Știam ce le plăcea și bineînțeles că tot asta mă interesa și pe mine. Am dat odată peste un bătrân care plângea. Stătea la marginea tarlalei cu ochii vineți și cu nasul umflat, îndurerat din cale-afară. Când a văzut că mă apropii, a început să plângă și mai abitic. L-am întrebat cine-l bătuse în halul acela. Râcâindu-și cu unghiile noroiul de pe un crac al pantalonilor, mi-a spus că ticălosul de fiu-său, dar când l-am întrebat de ce, mi-a răspuns în doi peri și m-am prins imediat că se dăduse la noră-sa. Într-o noapte mergeam pe drum cu o lanternă, când am dat, la marginea unui heleșteu, de două trupuri goale, înlănțuite. Când le-am luminat, au rămas nemișcate. Am văzut numai o

mână care scârpina ușor o coapsă. Am stins lanterna și m-am îndepărtat în grabă. Într-o zi pe la prânz, la vremea strângerii recoltei, am intrat într-o casă care avea ușile larg deschise ca să cer niște apă. Mi-a apărut în față un bărbat în pantaloni scurți, care părea îngrozit, m-a tras până la marginea fântânii, mi-a scos amabil o găleată de apă, apoi s-a strecurat înapoi în casă ca un șoarece. Asemenea lucruri se întâmplau des, erau aproape la fel de numeroase precum cântecele pe care le auzeam. Iar când mă uitam la ogoarele înverzite, pricepeam mult mai bine de ce erau recoltele atât de bogate.

În vara aceea puțin a lipsit să nu mă îndrăgostesc. Întâlnisem o fată fermecătoare, al cărei chip negricios îmi stăruie în fața ochilor și astăzi. Când am văzut-o, stătea pe iarbă, pe malul râului, cu pantalonii suflecați și păzea un cârd de rațe grase, cu un băț de bambus în mână. Fata asta sfioasă, de șaisprezece, șaptesprezece ani, și-a petrecut cu mine toată după-amiaza aceea fierbinte și de câte ori zâmbea, își pleca privirea. Mă uitam la ea cum își desufleca pe furiș pantalonii și cum își ascundea picioarele goale în iarba deasă. În după-amiaza aceea am îndrugat vrute și nevrute despre cum plănuiam să o duc să vadă lumea, iar ea era și înspăimântată, dar și bucuroasă. Eram plin de entuziasm și credeam sincer în tot ce-i spuneam. Lângă ea mă simțeam minunat și trupește, și sufletește și nu m-am gândit deloc la ce ar fi putut urma. Numai când au apărut frații ei mai mari, trei tineri zdraveni ca niște bivoli, am început să mă tem. Mi-am zis că era vremea să-mi iau picioarele la spinare dacă nu voiam s-o iau de nevastă.

Chiar la începutul verii l-am întâlnit pe bătrânul numit Fugui. În după-amiaza aceea mă apropiasem de un copac

cu o coroană bogată de lângă un câmp de pe care fusese cules bumbacul. Pe ogor erau câteva femei cu basmale pe cap, care smulgeau plantele și dădeau din fund în timp ce scuturau pământul de pe rădăcini. Mi-am scos pălăria de paie și mi-am luat prosopul de la spate ca să-mi șterg sudoarea de pe față. Într-o parte era un heleșteu care părea auriu în bătaia soarelui. M-am așezat jos și m-am sprijinit de copac, cu fața spre luciul apei, și imediat mi s-a făcut somn. M-am întins pe iarbă, mi-am pus pălăria pe față, sacul sub cap și am închis ochii, la umbra copacului.

Și uite-așa am dormit eu acum zece ani, pe iarbă, sub copac, vreme de două ceasuri. Câteva furnici mi s-au urcat pe picioare, dar chiar așa adormit cum eram, degetele mele le-au dat la fix câte un bobârnac. Apoi mi s-a părut că eram pe malul unei ape și că de undeva, de departe, răzbăteau strigătele unui bătrân care strunea o plută de bambus. M-am trezit din somn și mi-am dat seama că într-adevăr se auzeau niște strigăte, iar când m-am ridicat am văzut pe câmpul de lângă mine un moș care mâna un bou bătrân.

Boul era probabil tare obosit de-atâta arat și rămăsese pe loc cu capul plecat. Bătrânul, gol până la brâu, stătea aplecat peste coarnele plugului și părea foarte nemulțumit de atitudinea negativă a boului. L-am auzit cum îi spunea acestuia cu o voce clară:

— Boii sunt făcuți să are pământul, câinii să păzească ograda, călugării să ceară de pomană, cocoșii să vestească zorii și femeile să țeasă. Unde-ai mai pomenit tu bou care să nu are? Așa-i dat de când lumea, hai, dă-i drumul!

Când boul obosit a auzit cele spuse de bătrân, și-a săltat capul de parcă înțelesese că nu era bine ce făcea și a pornit trăgând anevoie plugul după el.

Spinarea bătrânului era la fel de neagră ca cea a boului; cei doi se apropiau de apusul vieții și chiar și așa răscoleau bucata aceea îndărătnică de pământ ce se sfărma ca valurile la țărm. Apoi l-am auzit pe bătrân cântând un cântec vechi, cu o voce hodorogită, dar în același timp duioasă. Mai întâi a lălăit o bucată de început, lungă, iar apoi a cântat două versuri:

Împăratul mă tot chemă să mă duc ca să-mi dea fata,
Drumu-i lung și e departe, nu mă duc, nu, nu, și gata!

Nu voia să se ducă să fie ginere de împărat că era prea departe! Părea așa de mulțumit de sine, că m-a făcut să izbucnesc în râs. Probabil că boul încetinise din nou pasul, fiindcă bătrânul a început să strige:

— *Erxi, Youqing, nu mai leneviți, Jiazhen, Fengxia ară de minune și nici Kugen nu se lasă!*

Cum putea un singur bou să aibă atâtea nume? M-am dus curios la marginea câmpului și l-am întrebat pe bătrânul care se apropia:

— *Da' câte nume are boul ăsta?*

Bătrânul s-a oprit sprijinindu-se în coarnele plugului, m-a măsurat din cap până-n picioare și abia apoi m-a întrebat:

— *Vii de la oraș?*

— *Da, i-am răspuns încuviințând și din cap.*

— *Te-am citit dintr-o privire, s-a împăunat bătrânul.*

— *Da' câte nume are boul? l-am întrebat iar.*

— *Îl cheamă Fugui, n-are decât un nume, mi-a răspuns moșul.*

— *Adineauri ai mai zis câteva nume.*

— *Aaa, a început el să râdă satisfăcut și mi-a făcut un semn nedeslușit cu mâna – voia să mă dau mai aproape, dar*

când m-am apropiat, s-a oprit pe neașteptate, pentru că boul își ridicase capul, și l-a dojenit:

— *Nu trage cu urechea, lasă capul jos.*

Vita a lăsat capul jos și atunci bătrânul mi-a spus în șoaptă:

— *Mă tem să nu afle că e numai el la arat și de-aia am mai strigat câteva nume, să-l păcălesc. Dacă aude că mai sunt și alte vite pe câmp n-o să fie supărat și o să are mai cu spor.*

Stând în soare, bătrânul râdea plin de viață, iar ridurile care se mișcau pe fața lui negricioasă erau pline de pământ, de parcă erau cărăruile dintre ogoare.

Apoi ne-am așezat amândoi la umbra copacului și în după-amiaza aceea însorită mi-a spus povestea lui.

Cu patruzeci de ani în urmă, tata se plimba în sus și-n jos pe aici, îmbrăcat în haine negre de mătase. Își ținea întotdeauna mâinile la spate, și când ieșea pe poartă îi spunea mamei:

— Mă duc să mă plimb pe pământurile mele.

Tata ieșea pe câmp și, când îl vedeau, dijmașii care erau la muncă apucau sapa cu amândouă mâinile și se înclinau plini de respect:

— Stăpâne...

Când se ducea la oraș, cei care-l vedeau îi spuneau „domnule“. Era om cu stare, dar când se ușura o făcea tot ca un sărăntoc. Nu-i plăcea să se răhățească în țucalul de lângă pat, era ca vita, îi plăcea să se ducă afară, pe câmp. În fiecare seară trăgea câte un răgâit care semăna destul de bine cu orăcăitul de broască, ieșea din casă și se îndrepta agale spre hârdăul cu rahat.

Odată ajuns acolo, de silă că marginea hârdăului era murdară, se suia cu picioarele pe el și se lăsa pe vine deasupra lui. Era deja bătrân și dimpreună cu el îi îmbătrânise și rahatul și nu mai ieșea așa de ușor: toată familia putea să-l audă cum se screea și gema acolo, în capul satului.

Așa și-a făcut tata nevoile vreme de zeci de ani, și până la șaiszeci de ani a putut să stea cocoțat pe hârdău, avea o asemenea putere-n picioare, de parcă erau gheare de pasăre. Îi plăcea să vadă de acolo cum se lăsa noaptea peste pământurile lui. Fiică-mea, Fengxia, când avea trei, patru anișori, fugea tot timpul în capul satului să-l vadă pe bunicu-său răhățindu-se. Tata era deja bătrân și, cum stătea el pe vine, picioarele începeau să-i tremure, iar Fengxia îl întreba:

— Bunicule, de ce tremuri?

— Mă bate vântul, îi răspundea tata.

Pe vremea aceea noi eram încă o familie cu stare, familia Xu, și aveam peste o sută de *mu*¹ de pământ care se întindeau de aici și până la coșurile fabricii ăleia. Tot era al nostru. Tata și cu mine eram considerați oameni bogați și ni se spunea „stăpânul“ și „tânărul stăpân“. Când mergeam pe drum, zgomotul făcut de încălțările noastre era precum zăngănitul banilor de aramă. Nevastă-mea, Jiazhen, era fata negustorului de orez din oraș, și ea din familie cu stare. Femeile cu bani se iau cu bărbați cu bani, pun banii unii peste alții și banii curg și zornăie, dar sunetul ăsta nu l-am mai auzit de patruzeci de ani.

Eu am fost fiul risipitor al familiei Xu, sau după cum zicea tata, un netrebnic. Fusesem câțiva ani la școală și

1. Un *mu* este echivalentul a 0,06 hectare.